

Designkort 1: Köket på tomten

Tänk på köket och omgivningen inspirerat av bilden med vasen och två ansikten. Båda har sin egen existens, båda behöver designas lika omsorgsfullt, de ska passa ihop men ingen av dem ska överordnas den andra.



Egnahemsfabriken har en tanke att uteköket ska ligga på kortsidan eller långsidan av växthuset. Det är alltså en utgångspunkt. Er analys och designprocess kan förstås påverka den tanken.

Köket behöver av olika anledningar vara flyttbart – på ett eller annat sätt.

Gruppen samlas. Ha med ett stort kartongark i A1-format, pennor, tumstock, hammare och pinnar att slå ner i marken, snören att markera saker med.

Inspektera platsen tillsammans:

- Notera på arket var pizzaugnen står, den ska ha en relation till uteköket.
- Notera hur man närmar sig platsen med bil, cykel och till fots.
- Notera väderstreck genom att ta ut det med kompassapp i mobilen.
- Notera vad som finns runt omkring i närheten av platsen med pizzaugnen.
- Notera kvaliteter på platsen: fina träd, fina buskar, berg i dagen, rinnande vatten, branter, fina mossor, fina sittplatser, fina platser för odling, fint ljus, vackert ljud, myrstackar, med mera. Sätt ut dessa på pappret.
- Notera potentiella problem på platsen till exempel blöta partier, sorkhål, sjuka växter, avfall.

Föreställ er utekök på platsen:

- Var passar uteköket på platsen? Var går solen upp och ner, vinter och sommar? Var finns fin utsikt som du vill se från uteköket? Varifrån blåser det vinter och sommar? Var är det torrt och blött? Vad vill du slippa se? Placera uteköket med hänsyn till noterade kvalitet (förstör inte) och problem (lös dem med ert kök).
- Hur närmar man sej uteköket? Var ska entrén vara?
- Vilken form ska uteköket ha? Föredrar ni ett långt smalt utekök eller ett mer kvadratisk?
- Hur stort ska uteköket vara?
- Sätt ut pinnar för hörnen på uteköket.

När uteköket ligger på den platsen, diskutera hur ni löser:

- Vatten. Varifrån kommer det?
- Avlopp. Vart tar det vägen?
- El. Var finns?
- Solenergi. Var ska eventuell vattensolvärme få plats? solceller?
- Odling. Hur ska relationen till odlingar och växthus vara?

Notera utekökets slutliga placering på pappret. Sätt upp det på en vägg.

Designkort 2. Köket är platsens hjärta

*Att laga mat – tillsammans – kan vara lika njutningsfullt
som att äta tillsammans.*

Att separera kök från matplats och finrum blev eftersträvan svårt i rika hem med tjänare och det förde enligt arkitekt Alexander senare med sig att kvinnor, vilka tog över ansvaret för matlagning efter tjänarna, separerades från resten av familjen vid matlagning. För att ta gemensamt ansvar för matlagning är det idag många som vill att köket är centralpunkten i bostaden, både i vardagslivet och när man får besök. Det betyder att köket behöver utformas för att fungera för att flera arbetar med matlagning och undanplockning samtidigt. Det behövs även utrymme för att göra andra saker i köket, som till exempel att besökare sitter och pratar. Det moderna resursbesparande samhället ställer även krav på att det finns plats för avfallssortering.

Hela gruppen samlas. Diskutera följande:

- Vilka funktioner ska köket ha? Lista funktionerna. Skriv på post-it-lappar.
- Prioritera funktioner. Vad är viktigast? Sätt lapparna i prioritetsordning. Numrera.
- Vilket utseende vill vi att köket har? Titta på bilderna som visades igår och diskutera.
- Gå runt bland insamlat material för köksbygget och notera vad som kan användas och vad som behöver handlas.
- Sammanfatta alla preferenser, dokumentera dem, sätt upp på väggen.

När detta designkort är klart har vi en bild av hur köket ska kännas att vara i, hur det ska hänga samman med resten av det som finns på tomten och hur det ska se ut.

Designkort 3. Bygg köket tillsammans i modell

Det är självbyggarna som ska känna sej kompetenta, inte nödvändigtvis arkitekterna.

Tredimensionella designresultat är lättillgängliga för folk i allmänhet och att bygga modell är ett särskilt användbart verktyg för att få folk engagerade och känna sej kompetenta. Självbyggarna ska alltså känna sej trygg i att ta kommandot över huset utformning. Känna frihet, våga prova. Arkitektens roll handlar mycket om processledning. Hur kan deltagarna stöttas så att de formar det kök man vill ha och inom den kostnadsram som finns utrymme för?

Hela gruppen samlas. Lägg en stor kartong i A1-format på bordet, där resultaten från designkort »Köket på tomten» är inritat. Tomtens kvaliteter och problem finns alltså markerade och kökets preliminära placering och entré är utritad.

Lägg ut kökets funktioner (post-its) på skivan och börja forma en modell av köket med kartong, pinnar, kvistar, stenar, mm.

Lek. Testa nya varianter.

I slutet av dagen har självbyggarna och arkitekterna en modell av hur funktionerna formar köket, och hur köket formar omgivningen – och vice versa.



Medskapande design i Hammarkullen 2010 med arkitekt Carin Smuts från Sydafrika. Foto: Jenny Stenberg.